

PSYCHOLOGICKÝ ÚSTAV ČSAV
Praha 1, Purkyňova 2

Hodnocení činnosti za r. 1968

Schváleno ústavní radou dne 9. ledna 1969

Přílohy:

1. Přehled publikační činnosti pracovníků PSÚ ČSAV
2. Zprávy hlavního pracoviště o plnění hlavních úkolů:
X-18-2 a X-18-6
3. Zpráva o činnosti za r. 1968 - pracoviště v Brně

1. Nejdůležitější vědecké práce

A. Ve státním plánu výzkumu jsou řešeny ústavem především úkoly komplexního úkolu X-18 Problémy psychiky a její sociální funkce.

Z hlavního úkolu X-18-2 Problémy psychologie učení a vývoje - jehož je ústav hlavním pracovištěm, jsou řešeny v ústavu dílčí úkoly 1, 2, 5 a 8.

X-18-2/1 "Výzkum kognitivních a motivačních faktorů v lidském učení", odpovědný pracovník prof. Linhart

Do tisku byla odevzdána obsáhlá monografie (Linhart): bylo pokračováno ve výzkumu motivačního vlivu fiktivní sociální normy na proces zaučení, ve výzkumu řešení problémů v logicky analyzovaných hrách a učení za nízké aktivační úrovně.

Byl realizován přístroj pro bludištní učení a přístroj pro třídění znaků v experimentálních výzkumech.

X-18-2/2 "Problémy vývojové psychologie" odp. prac. prof. Chmelař

Bylo pokračováno ve výzkumu pozornosti ve vztahu k fyziologickým parametrům a sestaven k tomu nový přístroj (Chmelař) a ve výzkumu jednovaječných a dvouvaječných dvojčat školního věku (Žvancara).

X-18-2/5 "Otázky sociálního učení a vývojových regulací"

odpovědný pracovník dr. Vančurová

Publikována studie o trestu jako technice socializace (Vančurová).

X-18-2/8 "Podmíněný spoj mezi akustickým a optickým podnětem —"

odpovědný pracovník dr. Dostálek

Bylo pokračováno ve výzkumu zpětného podmiňování a uveřejněno 7 publikací (Dostálek).

Z hlavního úkolu X-18-3 Problémy sociální psychologie byl řešen dílčí úkol 5, který se dělí na 3 podúkoly.

X-18-3/5 "Psychologické problémy společenského začleňování a..."

odpovědný pracovník dr. Janoušek.

V tématu a) Psychologické analýza komunikace a interakce mezi lidmi při společných činnostech (Janoušek) byla uveřejněna 1 studie a 1 knižní monografie. Pokračuje se v tématu b) Sociální determinace lidské motivace (Dokorová) ve spojení s pro-

blematikou vědeckotechnické revoluce (viz mezioborový úkol).
c) Osvojování sociálních norem a hodnot, jejich fungování ve společenských činnostech lidí (Holus). Uveřejněna 1 odborná stať, připravena k publikaci knižní monografie "Psychologické problémy socializace osobnosti".

V hlavním úkolu X-18-6 Psychologie osobnosti byly všechny dílčí úkoly řešeny v ústavu.

X-18-6/1 "Vypracování koncepce struktury osobnosti" odpovědný pracovník prof. Tardý

Dána do tisku publikace o významných teoretických osobnosti (Tardý)

X-18-6/2 "Funkce vůle v celku osobnosti" odpovědný pracovník prof. Tardý

a) bylo pracováno na teoretické koncepci vůle

b) bylo započato s experimentálním výzkumem volných vlastností (Říčan), k tomu byly vypracovány nové dotazníkové a ratingové škály

c) zahájen výzkum hodnocení a zvnitřňování norem (Kotásková). Pro něj upraveny dotazníkové a ratingové metody pro předškolní věk.

X-18-6/3 "Srovnání normální a poruchové činnosti duševní z hlediska vývoje osobnosti" odp.prac. prof. Konečný

Bylo pokračováno ve srovnávacím výzkumu kresby neurotiků a normálních dětí.

X-18-6/4 "Vztah mezi zájmy a jinými dimenzemi osobnosti" odpovědný pracovník dr. Kolaříková.

Obhájena kandidátská disertační práce "Některé vztahy v zájmové struktuře osobnosti a jejich diferenční aspekty" (Kolaříková)

B. Účast na mezioborovém úkolu Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce (koordinátor čl.kor.R.Richta)
Členem rady týmu je dr. Janoušek. Byly předneseny 2 referáty na konferenci Člověk a společnost ve VTR. Probíhaly mezioborové semináře - budou shrnuty ve sborníku.

C. Účast na jiných státních úkolech:

Fyziologické: II-4-2 spolupracuje dr. Bohdanecký - 2 publikace o účincích elektrokonvulzivního šoku.

II-4-3 spolupracuje dr. Dostálek - 3 publikace o vegetativních parametrech reflexů.

VIII-3-1 "Výzkum somatického psychického vývoje dětí a dorostu

Pokračuje se na řešení dílčího úkolu 4 "Longitudinální studie tělesného vývoje městských dětí školního věku" (Konečný) a dílčího úkolu 5 "Longitudinální studie růstu dítěte a vývoj jeho zdravotního stavu v městském prostředí v souvislosti se sociálním postavením rodiny" (Konečný, Švancara).

X-17-5/4 "Psychologická analýza osobnosti dítěte a mládeže s narušenou sociabilitou" odpověd. pracovník dr. Helus.

Pokračuje se v řešení.

D. Z dílčích úkolů je zejména důležitá práce na psychologickém slovníku (vede prof. Chmelař) - pokračuje se ve zpracování.

E. V ústavu byly rozvinuty programy psychologických výpočtů pro samočinné počítače. Nově se zpracovávají psychologické problémy za účasti matematiků.

II. Uplatnění výsledků vědecké práce

- a) Realizace výsledků badatelského výzkumu v aplikovaném výzkumu:
V psychiatrii a psychologických poradnách se uplatňuje diagnóza pomocí dětské kresby (prof.Konečný).
- b) Přehled nejvýznamnějších vědeckých publikací a celkový počet základních publikací:

J. Janoušek: Sociální komunikace, Svoboda, 1968.

Linhart J., Hlavsa J., Linhartová V.: Explorační činnost a zpětnovazební regulace. Čs.psychologie, 1968/5.

Oddělení psychologie učení - celkem 4 ~~základní publikace,~~

oddělení psychologie osobnosti - celkem 8 ~~základních publikací~~

oddělení vyšší nervové činnosti - celkem 7 ~~základních publikací~~

neurofyziologická laboratoř - celkem 4 ~~zákl. publikace~~

oddělení sociální psychologie - celkem 6 ~~základních publikací,~~

pracoviště Psychologického ústavu v Brně - celkem 10 ~~odbor publikací.~~

Celkem publikováno 39 základních publikací.

K tisku jsou připraveny 3 větší publikace.

- c) Udělení vědeckých cen.

Vědeckým kolegiem pedagogiky a psychologie ČTAV byly uděleny ceny za práce: J.Janoušek "Sociální komunikace" a J.Linhart "Psychologické problémy teorie učení".

- d) Nejdůležitější odezvy:

Práce 11 členů ústavu byly citovány v československých publikacích. Vědecká práce prof.Konečného byla hodnocena u příležitosti jeho šedesátin zejména ve sborníku FF UJEP 1967-I/1 (vyšlo v r.1968)

Ve spolupráci se zahraničními badateli provedl výzkum prof.Konečný, dr.Čvancara, dr.Smékal, dr.Marková (pobyt v Cambridge), dr.Kotéšková (pobyt v Nijmegen), dr.Kožený (pobyt v Windworu).

III. Činnost vědeckoorganizační a spolupráce s jinými orgány

a) Účast na mezinárodních akcích

Ve dnech 7. - 11. října 1968 uspořádal Psychologický ústav spolu s výborem Transnational Social Psychology při Social Science Research Council a European Association for Experimental Social Psychology významnou mezinárodní konferenci o sociální psychologii. Konference se zúčastnili přední světoví sociální psychologové z řady zemí. Na konferenci byly projednány závažné teoretické a metodologické problémy z oblastí "Socializace dětí a mládeže", "Kognitivní a behaviorální konsistence", "Experimentální konflikty", "Sociální psychologie jazyka", "Meziskupinové vztahy" a "Sociální percepce". Průběh konference byl zhodnocen zahraničními i domácími účastníky jako velmi úspěšný. Konference se stala významným impulsem k dalšímu rozvoji mezinárodní spolupráce. Zároveň měla značný význam společenský, jakožto výraz mezinárodní solidarity vědců s Československem.

Dlouhodobá spolupráce se zahraničními odborníky a pracovišti:

1. Studium dvojčat - prof. Vanderbergen, Colorado (Švancara)
2. Transnational Social Psychology a European Association for Experimental Social Psychology - členem výboru je dr. J. Janoušek
3. Fyziologický ústav RAV v Cluji - Dostálek, Freund
4. Longitudinální výzkum VIII-3-1/5 je napojen na mezinárodní výzkum Centre international de l'Enfance (Konečný, Kotásková) a zpracování některých částí se děje spoluprací s Centre for the Study of Human Development a s National Institut of Mental Development v Bethesdě (Kotásková).
5. Brněnské pracoviště je napojeno na výzkum Kenneth R. Hammonda, Institute of Behavioral Research, Boulder, Colorado (Smékal).

Účast na konferencích:

Mezinárodní kongres aplikované psychologie Amsterodam, srpen 1968 - externí aspirant dr. Hovorka přednesl referát a vedl jednu sekci; dr. Becker přednesl referát.

26. kongres Německé společnosti pro psychologii v Tübingen - předneseny 2 referáty (prof.Linhart, dr.Jelínkové).

b) Psychologický ústav ČSAV koordinuje 2 hlavní úkoly státního plánu X-18-2 Problémy psychologie učení a vývoje a X-18-6 "Psychologie osobnosti".

c) V rámci Akademie ústav trvale spolupracuje s Fyziologickým ústavem ČSAV, zřizuje se společné pracoviště. Konzultační spolupráce menšího rozsahu má se Sociologickým ústavem ČSAV, s Filosofickým ústavem ČSAV spolupracuje na mezioborovém úkolu.

d) Ústav spolupracuje s těmito resortními ústavami a pracovišti:
psychologicko-výchovná klinika Erno, Výzkumný ústav pediatrický, Výzkumný ústav dětské psychologie a patopsychologie, Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, Institut pro další vzdělání lékařů a farmaceutů a jiná zdravotnická zařízení, Krajská předmětová komise pro psychologii na středních zdravot. školách, Ministerstvo zdravotnictví (výchova v dětských zdravot. zařízeních), Ministerstvo školství a Výzkumný ústav pedagogický (koncepce mimoškolní a mimoškolní výchovy), Výzkumný ústav odborného školství, Československý svaz žen (komise pro otázky rodiny a výchovy), Psychodiagnostické a didaktické testy n.p.

e) Ústav vydává časopis Čs.psychologie, vedoucí redaktor: prof.dr.Vl.Tarčy, výkonní redaktoři jsou členové ústavu (Helus, Vančurová).

Členství v redakčních radách: prof.Chmelař 4, prof.Konečný 1, prof.Linhart 3.

f) Prof.Linhart je členem vědecké rady Ústavu hygieny (MZd), Komise pro posuzování vědecké kvalifikace, Kybernetické komise.

IV. Výchova vědeckých pracovníků a spolupráce s vysokými školami.

a) Aspiranti

V r.1968 bylo v ústavu školeno 5 řádných aspirantů, 3 externí, 3 studijní pobyty, 1 řádný aspirant je pro ústav školen fyziologickým ústavem ČSAV, 1 aspirantka obhájila kandidátskou práci, 3 aspiranti dosáhli hodnosti PhDr. 1 pracovník předložil habilitační práci.

b) Spolupráce s vysokými školami:

1. Pracovníci Psychologického ústavu pravidelně spolupracují na těchto fakultách:

FF UJEP, katedru psychologie vede prof.dr.R.Konečný CSc,
přednášejí: 4

Prof.Chmelař a prof.Konečný jsou členy vědecké rady a komise pro rigorosní zkoušky.

FF UK, katedru psychologie vedl prof.dr.Tardy (do 31.8.68),
přednášejí: 4

Po jednom přednášejí na FF UK, katedra pedagogiky,
Univerzitě 17.listopadu, katedra pedagogiky,

FDL UK,

Vojenské politické akademii v Praze, katedra psychologie,

Členy komise pro obhajoby kandidátských prací jsou 3 pracovníci.

9 pracovníků vedlo anebo oponovalo diplomové práci posluchačů.

2. Na výzkumných úkolech spolupracoval ústav s 10 vysokoškolskými pracovišti. Ve výzkumu ústav trvale spolupracuje s katedrami psychologie na fil.fakultě v Praze a Brně, na Ped.fakultě UK v Praze a s katedrou pedagogické psychologie FFUKo v Bratislavě, se dvěma klinikami a dvěma fakultními nemocnicemi.

V. Kulturně politická, vědeckopopularizační a ediční činnost.

V Socialistické akademii pracuje organizačně a koncepčně 8 pracovníků ústavu a 5 pracovníků působí jako lektori.

Na vědeckopopularizační činnosti v Čs.rozhlase se podíleli 2 a v Čs.televizi se na cyklu Člověk mezi lidmi 3 pracovníci ústavu. Další pracovník trvale spolupracuje s Čs.televizi.

Členy edičních rad pro vědecké spisy jsou 3 pracovníci (Chmelař, Janoušek, Linhart).

VI. Závěry k další činnosti pracoviště

V roce 1968 se uplatnil ústav v mezinárodní a mezioborové práci a řadou publikací. Hlavním nedostatkem je možnost zahájit ve větším rozsahu laboratorní práce v dosud nepřevzaté budově v Gothardské ulici. Naplánované přístroje postupně docházejí, s jejich využitím bude možno počítat až po úpravách v této budově. Pak bude nutné doplnění dalšími aparáty a zvýšení počtu pomocného technického personálu. Personálně nemají dosud všechna oddělení dostatečný počet vědeckých a odborných pracovníků. Plánované zřízení dokumentace se musí odkládat z důvodů prostorových i personálních. V knihovně dosud chybí většina základní literatury, na to je třeba mimořádný devizový příděl.